

правової системи, судова практика, як правило, не виходила за межі тлумачення закону, і судовий прецедент офіційно не визнавався формою права.

Список використаних джерел:

1. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. – М.: Международные отношения, 1998. - 400 с.
2. Марченко М.Н. Вторичные источники романо-германского права: прецедент, доктрина // Вестник Московского университета. - сер. 11, Право. - 2000. - № 4. - С. 52 – 63.

Конституція України як основне джерело правового регулювання права громадян на інформацію

Даценко А.В., курсант магістратури ННПФПСКМ НАВС

Прийнята в 1996 році Конституція України [1] вперше за всю історію нашої держави об'ємно і детально окреслила правове становище людини та громадянина в суспільстві. Вона є основоположним, структурним планом правового оформлення життя людей. Норми Конституції становлять базу розвитку традиційних правових інститутів і становлення нових [2, с.271]. Конституційне регулювання прав і обов'язків людини та громадянина має узагальнений характер. Воно встановлює вихідні положення галузевого регулювання відповідних взаємозв'язків, причому в умовах режиму законності й поваги прав людини цей початковий момент має вирішальне значення для всього процесу правового регулювання [3,с.19]. Повною мірою це стосується правової регламентації права громадян на інформацію.

Аналіз положень Конституції України дозволяє виділити ряд норм, що прямо або опосередковано впливають на реалізацію права громадян на інформацію. Ряд положень Конституції України мають, на наш погляд, всеосяжний, універсальний характер щодо реалізації права громадян на інформацію. До них, зокрема, варто віднести положення ст.24 Конституції, яке стверджує рівність громадян перед законом і не надає привілеїв або обмежень за расовими ознаками, кольором шкіри, політичними, релігійними та іншими переконаннями, статтю, етнічним і соціальним походженням, майновим станом, місцем проживання, за мовною або іншою ознакою. Не менш важливе значення мають і положення ст.26 Конституції, згідно з якими іноземці й особи без громадянства, що знаходяться в Україні на законних підставах, користуються тими ж правами і свободами, а також несуть такі ж обов'язки, як і громадяни України. Не викликає сумнівів і те, що для реального відстоювання своїх законних прав і інтересів, громадяни повинні володіти правовою інформацією в достатньому обсязі. У цьому плані універсальний характер мають і положення ст. 57 Конституції, яка гарантує право знати свої права й обов'язки і яка також стверджує, що закони й інші нормативно-правові акти, що зумовлюють права й обов'язки громадян, повинні бути доведені до відома населення в порядку, встановленому законом. Наведені конституційні положення тісно пов'язані і з передбаченим ст. 59 Конституції правом на правову допомогу. Не менш важливими є і положення ст.34 Конституції України, які ухвалюють право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або іншим способом – за своїм вибором. При цьому підкреслюється, що обмеження такого права можливе лише законом

в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або суспільного порядку, з метою попередження правопорушень або злочинів, для охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, для попередження розголошення інформації, отриманої конфіденційно, або для підтримки авторитету і неупередженості правосуддя. До числа базових варто віднести і положення ст. 32 Конституції, відповідно до якої кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, що не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Значну групу конституційних норм складають норми, зміст яких визначає право на інформацію, пов'язану з певними особливостями відповідних сфер правового регулювання. Так, у ст. 29 Конституції мова йде про невід'ємне право людини на свободу й особисту недоторканість. Передбачивши можливість тимчасового обмеження свободи людини у випадку негайної потреби запобігти злочину або перешкодити йому, законодавець чітко закріплює право арештованого або затриманого на інформацію про мотиви арешту або затримання. Поряд з цим передбачається і необхідність роз'яснення затриманому його прав. Крім цього, законодавець визнає за необхідне закріпити на конституційному рівні і положення про те, що про арешт або затримання людини необхідно негайно повідомити рідних арештованого або затриманого.

Гарантуючи кожному право на недоторканість житла (ст. 30 Конституції), законодавець також з'ясував, що не допускається проникнення в житло або в інше володіння особи, проведення в ньому огляду або обшуку без мотивованого рішення суду. Отже, передбачається необхідність інформування громадянина про мотиви проникнення в його житло.

Певний інтерес з цієї точки зору представляють і положення ст. 50 Конституції, що закріплює право кожного на безпечне для життя і здоров'я навколишнє середовище і на відшкодування заподіяної шкоди за порушення цього права. Найважливішою передумовою його реалізації законодавець визнає в праві на відповідну інформацію. Тому на конституційному рівні кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан навколишнього природного середовища, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на поширення такої інформації. Важливий і пункт про те, що така інформація ніким не може бути засекречена.

Фактично реалізація конституційного права громадян на інформацію забезпечується відповідними правовими гарантіями, у тому числі і на конституційному рівні. Тут можна виділити цілий ряд конституційних положень. Не викликає сумнівів і те, що найважливішим правовим засобом отримання громадянами певної інформації є звернення громадян. У більшості випадках, заява або клопотання пов'язані з необхідністю отримання відповідної інформації офіційного характеру, що підтверджує або спростовує які-небудь обставини, які мають значення для громадянина. Є й випадки, коли одержання певної інформації зумовлене активною громадянською позицією людини. Ось чому найважливішою конституційною гарантією реалізації права на інформацію варто визнати конституційне положення про те, що всі громадяни мають право направляти індивідуальні або колективні звернення, особисто звертатися в органи державної влади, органи місцевого самоврядування, до посадових і

службових осіб. Суттєво, що ця стаття передбачає обов'язковий розгляд звернення громадянина відповідним органом і подання ним обґрунтованої відповіді у встановлений законом термін, що є основою для адміністративно-процесуального регулювання різноманітних взаємин громадян з державними органами і відіграє роль важливої правової гарантії, у тому числі й для реалізації права на інформацію.

Таким чином, право на інформацію становить самостійне, основне право людини та громадянина, тісно пов'язане з іншими конституційними правами й обов'язками і має базовий, початковий характер для їхньої реалізації, виступаючи одночасно і гарантуючим фактором їхнього реального втілення в життя.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. - № 30. – Ст. 141.
2. Тодька Ю.Н., Супрунюк Е.В. Конституция Украины – основа стабильности конституционного строя и реформирования общества. - Симферополь, 1997.-309с.
3. Эбзеев Б.С. Конституционные проблемы прав и обязанностей человека в советском обществе. Автореф... дис... докт. юрид. наук.- Свердловск, 1989.- 33с.

Особливості виборчої системи Німеччини

Дмитрієв Д.А., студент курсу БПмс ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Пустовіт Ж.М.*

Державне право в кожній країні є основною, головною галуззю національної системи права. Як і всяка інша галузь права, воно являє собою сукупність юридичних норм, виражають волю або правлячих політичних еліт, або певних соціальних груп суспільства. Конституційне (державне) право закріплює основні принципи про народний суверенітет, верховенство парламенту, рівність усіх перед законом, панування права і т.д. Конституційне право закріплює також механізми політичної влади, її організацію і форми здійснення, економічну основу суспільства, форму правління і форму державного устрою, визначає організацію, компетенцію і порядок діяльності вищих і місцевих органів державної влади та управління, права та обов'язки громадян і підданих, виборче право і виборчу систему.

Актуальність теми викликана тим, що вибір виборчої (електоральної) системи – це технічне рішення, оскільки наслідки цього вибору можуть зробити значний вплив на усю політичну систему.

Німеччина – одна з найбільших і розвинених держав світу, яка займає провідне місце за основним життєвим показниками не тільки в Європі, але і в світі; відіграє активну роль в інтеграції сучасної Європи і міжнародному співробітництві в рамках ООН, НАТО, інших міжнародних організаціях.

Після поразки Німеччини у другій світовій війні і капітуляції гітлерівської армії територія країни була окупована військами союзних держав: СРСР, США, Англії та Франції. Відповідно до рішення Потсдамської конференції (17 липня - 2 серпня 1945 р.) Німеччина була розділена на 4 окупаційних зони. Загальне управління зосередилося в Союзній контрольному раді. Наприкінці 1946 р. було створено сепаратне управління трьома західними зонами. Логічним наслідком цього стало розділення Німеччини і утворення двох самостійних держав. Рішення про

це було прийнято в 1948 р. на Лондонській конференції шести західних держав: США, Англії, Франції, Бельгії, Голландії і Люксембурга.

Кордон між німецькими державами по суті стала лінією розділу двох систем цінностей, що опинилися в умовах своєрідного історичного змагання. Процес об'єднання Німеччини знайшов міжнародно-правове визнання в Договорі про остаточне врегулювання відносно Німеччини між ФРН, НДР, Францією, СРСР, Великобританією і США від 12 вересня 1990 року. Конституція ФРН, вироблена в 1948-1949 р.р. тільки для Західної Німеччини стала Основним законом для всієї Німеччини. [8] Федеративна Республіка Німеччина є демократичною, соціальною, правовою державою з романо-германської правової системи. Форма правління - парламентська республіка. [9]

Нове німецьке держава збудована на засадах федералізму. Воно утворилося з 10 земель (в даний час - 14), самостійних у своєму бюджеті і незалежних один від одного. Кожна з земель має свій ландтаг і свій уряд, що володіє значною автономією.

Законодавча влада належить двопалатному парламенту. Хоча деякі фахівці і вважають за краще називати парламент ФРН - однопалатним.

Верхня палата - Бундесрат (Союзна рада), нижня - Бундестаг. Бундесрат - це вузька колегія, що складається з 41 члена, яка виражає інтереси суб'єктів федерації. Бундесрат, є представництвом земель, але не обирається, а призначається. Кількість представників землі, залежить від чисельності населення землі, але не пропорційно йому. При голосуванні кожна земля має число голосів, рівне числу її представників. Тобто землі не рівноправні. Землі з населенням до 2 млн. чоловік мають 3 голосами, від 2 до 6 млн. - 4 голосами, а понад 6 млн. - п'ятьма. Голоси кожної землі повинні подаватися узгоджено, тому що представники кожної землі діють в Бундесраті за інструкцією свого уряду. Однак на відміну від Бундестагу, Бундесрат не може бути розпущений. У зв'язку з чим, і дозволяються трактування заперечують Бундесрат, як верхню палату парламенту.

Бундестаг обирається всім народом Німеччини. Правом голосу володіє будь-який громадянин Німеччини, якому вже виповнилося 18 років. Пасивним виборчим правом володіє людина, яка як мінімум один рік є громадянином Німеччини і вже досяг 18-річного віку.

Половина депутатів Бундестагу обирається в округах за мажоритарною системою відносної більшості шляхом прямого голосування. Інша половина - за партійними списками, що виставляються в кожній землі за пропорційною системою. Бундестаг обирається на чотири роки шляхом загальних, прямих, рівних, вільних виборів при таємному голосуванні. Як такого поняття «сесія парламенту» у німецькому праві немає. Бундестаг вважається як і у стані постійної сесії.

Кожному виборцеві ФРН надається два голоси. Перший - для виборів депутата по виборчому округу, другий - для виборів по земельних списками. У ФРН використовується загороджувальний 5%-ий поріг. Партія, яка збрала менше 5% «других голосів», ділить представництва в парламенті. Все-таки вирішальними є «другі голоси» виборців. Таким чином, малі партії опиняються в дуже не вигідному становищі, т.к. для отримання місць в парламенті необхідно або набрати більше 5% у рамках країни, або перемогти, щонайменше, в трьох одномандатних округах. Якщо партія здобуде перемогу у більшій кількості виборчих округів, ніж це

передбачено 5%-им бар'єром «других голосів», то вона отримує додаткові «перехідні» мандати. У таких випадках у Бундестазі виявляється більше депутатів, ніж встановлені законом 656 членів.

У ФРН політичні партії, не представлені в Бундестазі або одному з ландтагів з моменту проведення останніх виборів як мінімум п'ятьма депутатами, можуть висувати кандидатів лише після того, як повідомлять керівника виборів про свій намір брати участь у виборчій кампанії, а федеральний комітет визнає за ними властивості партії. Крім того, партія, не представлена в парламенті, повинна зібрати не менше 200 підписів виборців у кожному окрузі, де висувається її кандидат, і не менше 1000 підписів виборців у кожній землі, де висуваються списки кандидатів (виняток складають політичні партії національних меншин). [11]

Якщо організацію Бундестагу можна віднести до класичного типу буржуазної парламентської палати - він має голову, бюро палати, комісії, його депутати об'єднані у фракції, то Бундесрат має специфічні особливості. Для нього характерний принцип узгодженої подачі голосів, тобто голоси представників земель подаються як один голос. Його члени мають імперативний мандат. Земельні уряду вказують своїм представникам, як вони мають голосувати з обговорюваних питань.

Конституція ФРН однозначно визначає, що країни приймаються Бундестагом, а Бундестаг покликаний виконувати контрольні функції, зайняти позицію свого роду гальма у разі ухвалення поспішних законопроектів, впливати щодо рішень Бундестагу і Федерального уряду. Маючи статус органу Федерації і будучи земельним органом чи «земельної палатою» у власному значенні слова, Бундесрат відбиває одна з основних принципів федералізму – несумісність на різноманітті.

Президент вибирається п'ять років непрямыми виборами, як повинно бути у парламентській республіці. Президент республіки представляє державу, укладає міжнародні договори, акредитує дипломатичних представників, призначає федеральних суддів, офіцерів, здійснює право помилування та інших. Насправді цими повноваженнями безконтрасигнатури (правило, яким лунаючи глава держави нормативні акти недійсні, а то й скріплені підписом відповідного міністра, що несе юридичну і політичну відповідальність за дані акти) федерального канцлера, президент може скористатися лише випадки вакантності посади канцлера. Уряд відповідає лише парламенту, як індивідуальну, і колективну (відповідальність канцлера). Проте, процедура винесення недовіри уряду України у ФРН, складніше, ніж мови у Франції. У Німеччині діє так званий конструктивний вотум недовіри. Одним блоком голосується й виступав проти федерального канцлера, і її наступника. Алет.к запропонувати кандидатуру канцлера практично може лише (блок) переважно парламенті, конструктивний вотум застосовувався лише двічі, та й в обох випадках його інспірувала уряд, з єдиною метою розпуску неугодного парламенту. Позаяк у разі вираження недовіри можливо чи призначення нового канцлера чи розпуск парламенту.

Підбиваючи підсумки цієї глави я в змозі зробити висновок, що у Федеративної Республіці Німеччини формування верхньої палати відбувається з допомогою призначення, тобто немає виборчого управління. Нижню палату парламенту – Бундестаг обирається за змішаною виборчої системи (328 депутатів обрані по одномандатних округах, інші – за

партійними списками земель).

Пропорційна система з земельними списками має на меті, щоб усі партії розподілили пропорційно поданим ним голосам. Досвід свідчить, що найменше невідповідність між волевиявленням електорату і розподілом мандатів у парламенті проявляється у державах, використовують модифіковану запроваджувалася пропорційна система з «національним округом», куди входить Німеччина. З іншого боку, прямий вибір кандидата від виборчого округу дає громадянинові шанс, вибрати певного політика.

За зразком Німеччини останні десятиліття змішану виборчу систему прийняли 26 країн (причому поруч з західноєвропейськими такі, як Албанія, Вірменія, Сенегал, Японія), і сьогодні експерти помічають, що ці реформи дозволяють прискорити у країнах процес політичної структуризації нашого суспільства та парламенту.

Виборча система істотно впливає на всю діяльність представницьких і законодавчих органів влади. У країнах, де традиційно застосовується мажоритарна виборча система, тим не менш, спостерігається тенденція до її об'єднання з пропорційною.

Так, у Великобританії регіональні законодавчі органи влади (парламенти Шотландії і Ольстера, Національні збори Уельсу) обираються на пропорційній основі. У Франції, де теж застосовується мажоритарна виборча система, законодавчі органи влади департаментів і регіонів, як і міська рада Парижа, обираються повністю за партійними списками.

З наведених вище даних ми бачимо, що об'єднання виборчих систем в різних країнах, і особливо в Європі, зумовлене склалася там демократію, як партійну, створюючи найбільш сприятливі умови для того, щоб у владі були представлені інтереси якщо не всіх, то більшості соціальних груп, етнічних і релігійних меншин і щоб їх представляють партії та об'єднання були здатні забезпечити налагоджений і ефективний механізм управління державою в цілому, пом'якшуючи тим самим недоліки мажоритарної і пропорційної виборчих систем.

Список використаних джерел:

1. Федеративна республіка Німеччина, та Німецька Демократична Республіка [Електронний ресурс]: - Режим доступу: -kazanfed
2. Федеративна республіка Німеччина, та Німецька Демократична Республіка [Електронний ресурс]: - Режим доступу: -kazanfed
3. Федеративна республіка Німеччина, та Німецька Демократична Республіка [Електронний ресурс]: - Режим доступу: -kazanfed
4. Вибори до бундестагу ФРН [Електронний ресурс]: - Режим доступу: -ibk
5. Портников Віталій. Дрезденська пастка [Електронний ресурс]: - Режим доступу: -politcom

Біометричний паспорт, як умова адаптації законодавства України до законодавства ЄС

Клочков Б.І., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Букач В.В.*

Питання впровадження та використання біометричних паспортів в Україні на сьогодні є надзвичайно актуальним та дискусійним, зважаючи на трансформаційні процеси, що відбуваються в країні і безпосередньо пов'язані із євроінтеграційними процесами.